

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Тодор Димитров Тагарев, ръководител на секция "Информационни технологии в сигурността" и Център по мениджмънт на сигурността и отбраната в Института по информационни и комуникационни технологии към БАН
ул. "Акад. Г. Бончев" бл. 25-А, гр. София, п.к. 1113, тел. 02 9796747
(определен за член на жури със заповед на Началника на Военна академия "Г.С. Раковски" № ЗПУПД 26-199/28.07.2014 г.)

относно дисертационния труд на *Георги Младенов Цветков* на тема "**Формиране на отбранителната политика на Република България (1990-2010)**",

представен за придобиване на образователната и научна степен "доктор" в професионално направление "Национална сигурност", научна специалност 05.02.24 "Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)".

Георги Цветков, зачислен като докторант на самостоятелна подготовка в катедра "Мениджмънт на сигурността и отбраната" при факултет "Национална сигурност и отбрана" на ВА "Г.С. Раковски", е представил дисертационен труд от 256 стр., вкл. списък на използваната литература и декларация за оригиналност и достоверност, и автореферат на 31 стр. Цитирани са 75 литературни източника, в т.ч. документи, интернет сайтове, речници и авторски разработки. По темата на дисертацията са публикувани един доклад и две статии, една от които в утвърдено международно списание, издавано в чужбина. Авторът се позовава и на други свои публикации, които имат отношение към темата.

Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Изследователският интерес към въпросите на формиране и реализиране на отбранителната политика е сравнително нов. Дори терминът се използва отскоро. През 1990-те години дебатът в България и други страни в преход се води в термините на гражданско-военните отношения и цивилния контрол, докато отбранителната политика

става обект на изследвания преди по-малко от десет години и то главно от автори, които по един или друг начин са участвали в процеса на нейното формиране и изпълнение. Георги Цветков познава, използва и коректно цитира трудовете на основни изследователи като Дж. Саймън, В. Рачев, В. Шаламанов, Т. Тагарев, Т. Танев, Л. Велкова и Бл. Ташев, както и публикуваните през последните години мемоари на А. Семерджиев, Й. Мутафчиев, Н. Слатински, Н. Даскалов, Цв. Тотомиров и К. Цветков.

Изследванията по темата представляват значителен интерес, особено когато са извършени от непредубеден, обективен изследовател, какъвто е докторантът, с използване на разширена теоретична основа и насочени към подпомагане на процеса на реално формиране на отбранителна политика и катализиране на бъдещи изследвания по темата.

Съдържанието на дисертационния труд съответства на дефинираната тема. Обектът и предметът на дисертационното изследване са коректно дефинирани, използваните методи съответстват на поставените цели, а авторският почерк е лесно разпознаваем. Георги Цветков дава ново, оригинално определение на понятието "отбранителна политика", издържано в духа на теорията на войната на Клаузевиц. Привличайки инструментариум от различни научни дисциплини--политология, изследвания по сигурността (security studies), мениджмънт--авторът анализира основните фактори и процеси на формиране на отбранителната политика от гледна точка на политическото и институционалното взаимодействие и предлага нова система от критерии за оценяване на отбранителната политика. Нов елемент на дисертационния труд е периодизацията на прехода от гледна точка на формирането на отбранителната политика. Оригинални са и авторските виждания за възможните бъдещи развития на Въоръжените сили на Република България, формирани и обосновани на основата на сравнителен анализ с подходящо подбрани държави. Дисертационният труд включва изводи с теоретичен характер, оригинални исторически оценки и препоръки за практическо използване на новото знание за по-ефективно и ефикасно управление на развитието на въоръжените сили.

Научни резултати и приноси

Дисертационният труд по оригинален и комплексен начин третира процесите на формиране на отбранителната политика на Република България в преходния период. Авторската роля в изследването, получаването на приносите в дисертационния труд и публикациите по него не подлежи на съмнение.

Докторантът претендира за следните *научни приноси*: Систематизиране и анализиране на теоретичните основи на отбранителната политика, нейният обхват и компоненти; анализиране и извеждане на основните фактори водещи до формирането на националната отбранителна политика; анализиране и извеждане на критерии за оценка на отбранителната политика; систематизиране и анализ на основните решения в отбранителната политика на Република България през 1990-2010 г. и основните фактори, довели до нейното формиране. Приемам тези претенции за основателни.

Стъпвайки на определянето на политиката като (1) посока на действие, т.е. поставяне на цели и определяне на пътища (начини и средства) за тяхното постигане и (2) политическо взаимодействие между основните политически фактори, което води формулиране и прилагане на определен посока на действие, и анализирайки теории, стратегии и политики за националната сигурност, отбраната и войната, авторът дава фокусирано определение на термина "отбранителна политика" (стр. 23), което в последствие разгръща и детайлизира, като определя обхват, компоненти, основни фактори при формирането ѝ и използваните "инструменти" -- планиране за способности; система за планиране, програмиране, бюджетиране и изпълнение (ППБС); отбранителна аквизиция; стратегически отбранителен мениджмънт. В допълнение към тези "мениджърски инструменти" Цветков детайлно разглежда въпросите за прилагане на въоръжена сила в светлината на възможния характер на съвременен военен конфликт. Оригинална е и интерпретацията на взаимодействието между политически и институционални фактори, както и между политическото, експертното, и гражданското начало и интересите на всяка една от тези групи.

Системата от критерии за оценяване на отбранителни политики е изведена в съответствие с принципите на доброто управление и задълбочения анализ на тяхната приложимост в отбраната (раздел 1.4). Анализът на еволюцията на отбранителната политика на Република България в периода 1990-2010 г. (глава II) има историческа стойност и позволява на автора аргументирано да изведе основните фактори, влияещи върху взимането на едно или друго решение.

Авторът претендира и за четири *научно-приложни приноса*: изследване на еволюцията на Българската отбранителна политика след края на Студената война; анализ на опита, който може да бъде използван за избягване на допуснатите слабости при вземане на бъдещи решения; формулиране на основните предизвикателства пред бъдещата отбранителна политика на България; разработване и обосноваване на реалистични ва-

риантите за развитие на въоръжените сили на Република България, които балансират амбиции и ресурси. Приемам също и тази претенция за обоснована.

Критични бележки

Критичните бележки към дисертационното изследване са свързани основно с ограниченията на използвания методически апарат. Използваните от автора методи му позволяват да си състави собствено виждане за процеси и решения и да даде своята обоснована оценка за тях. Провеждането на интервюта с 20 до 25 участници в изследваните процеси, заемали в различни периоди длъжности директор на дирекция в МО или началник на управление в ГЩ и по-високи, вкл. с министри и членове на комисии на Народното събрание, би дало значително по-висока тежест на получените резултати и би допринесло за по-широкото им приемане от експертната общност. Също така, изследването би било обогатено значително чрез използване на допълнителна експертиза (напр. чрез метода на експертните оценки) при разработването на вариантите за развитие на въоръжените сили.

Тези критични бележки не променят изложената по-горе положителна оценка на резултатите и приносите на автора и могат да послужат като насоки за бъдеща изследователска работа.

Заключение

Георги Цветков е постигнал дефинираната цел на дисертационния труд и е изпълнил формулираните задачи (стр. 4-5). Трудът отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление "Национална сигурност", научна специалност 05.02.24 "Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)". Давам положителна оценка за присъждането на степента на автора на дисертационния труд.

София

15 август 2014 г.

Член на журито:

